

Posudek na diplomovou práci Bc. Kataríny Štyrákové

*Psychologické a sociálne aspekty podporovaného zamestnávania zo strany zamestnávateľov
a zamestnancov firiem, kde je poskytované*

Podpora postiheným znevýhodnených ľudí v nálezaní vhodného zamestnání, v prípravě na toto zamestnání a v jeho udržení je nejenom významným prejavom spoločenskej zodpovednosti, ale také krokom, ktorý môže byť (nejen psychologickým) obohacením všech zúčastnených osob, i firem. Jak autorka píše, podporované zamestnání znamená podporu nejen lidem s postižením, ale i lidem bez postižení, kteří jsou jejich kolegy a nadřízenými. Zaměstnávání postižených osob je významným faktorem ovlivňujícím jejich duševní i tělesné zdraví, zároveň je krokem k zaměstnanecké diverzitě a může mít pozitivní dopad na firmu jako takovou. Považuji za velmi cenné, že autorka při studiu této problematiky nevycházela jen z dostupných materiálů a provedených výzkumů, ale z vlastní zkušenosti kontaktu s těmito lidmi, a to při své práci v Agentuře podporovaného zaměstnávání a také při praxi v chráněné dílně. Díky této zkušenosti mohla lépe uchopit poměrně komplexní problematiku, ale také posoudit praktický dopad prezentovaných poznatků.

Autorka se ve své práci zaměřuje na to, jaké formy podpory vlastně tito lidé dostávají, jaké faktory tomuto procesu napomáhají a jaké ho brzdí. V psychologické rovině se podrobněji zaměřila na bariéry dané postoji k lidem s postižením a k diverzitě obecně. Práce je velmi dobře strukturovaná. Autorka začíná širším kontextem managementu organizační diverzity. Historii přístupů k dané problematice doplňuje o výzkumná zjištění týkající se pohnutek managementu k systémovějšímu přístupu k diverzitě a o zhodnocení přínosů a omezení. V této části se jí velmi dobře daří jasněji vymezit nejen pojem diverzity, ale i další příbuzné pojmy, jako je inkluze, integrace, rovnost příležitostí, afirmativní akce aj. Ve druhé kapitole se zaměřuje na význam práce pro zdraví a ve spojitosti s tím i psychologické a zdravotní důsledky nezaměstnanosti. Zajímavé jsou autorkou zmiňované bariéry komplikující zaměstnání lidí s postižením. Třetí kapitola vytváří teoretickou bázi pro empirickou část představením postojů, metod jejich diagnostiky i možností jejich ovlivnění. Tato kapitola je doplněna o informace o častých předsudcích a stereotypech týkajících se lidí s postižením. Poslední kapitola teoretické části se věnuje samostatně právě podporovanému zaměstnávání, historickému vývoji tohoto typu pomoci, procesu podpory a jeho organizačnímu i legislativnímu rámci ve světě i u nás.

Pokud jde o empirickou část, snaží se autorka porovnat rozdíl v postojích k postiženým osobám a diverzitě mezi firmami, které podporované zaměstnání poskytují, a firmami, které tuto formu podpory nemají. Postoje k postiženým osobám byly měřené dotazníkem Attitudes Toward Disabled Persons, zatímco postoje k diverzitě byly měřené škálou Attitudes Toward Diversity Scale. Výzkumný design je vhodně zvolen a hypotézy jsou jasně formulovány. Připomínku bych měl k tomu, že na straně 68 uvádí autorka, že jde o náhodný typ výběru, což je – vzhledem k tomu, že zjevně nemá oporu výběru s vybíranými jednotkami (zaměstnanci) – nemožné. Navíc to sama konstatuje na stranách 85, kde hovoří o omezení v reprezentativitě a o tom, že její výběr byl nepravděpodobnostní (vzhledem k tomu, že je každý výběr spojen s pravděpodobností tento termín nedoporučuji) a na straně 87 rovnou popisuje svůj výběr jako výběr sněhovou koulí. V popisné statistice je vždy vhodné zvážit počet desetinných míst. Uvádění průměru a směrodatné odchylky ATDP na čtyři a pět desetinných míst je nadbytečné, stejně jako uvádění dvou desetinných míst u procent, když jde o vzorek s 41 osobami. U výsledků statistických testů na straně 81 uvádí dvakrát p hodnotu. Vzhledem k tomu, že první hodnotu popisuje jako hladinu významnosti, mělo by být místo prvního p uvedeno α . Na této straně lze také nalézt větu o přijetí platnosti nulové hypotézy poté, co nebyla zamítnuta, což není totéž. Nezamítnutí nulové hypotézy je totiž často výsledkem malého vzorku. Asi největší nevýhodou celého, jinak dobře navrženého výzkumu, je právě malý vzorek. Připočteme-li fakt, že testování probíhá neparametricky (i to, jak byl vzorek vybírán), jsou vyhlídky na zamítnutí nulových hypotéz malé. Vzhledem k tomu, že v diskusi uvádí dřívější výzkumné nálezy, které vedly k domněnce, že u firem podporujících zaměstnání je kladnější vztah k postiženým osobám i diverzitě, bylo možné zvážit alespoň užití jednostranného testu. Neexistenci českých norem naopak nevnímám jako velkou nevýhodu, protože jde o srovnání dvou skupin, u kterých by měl být případný národní posun norem obdobný. Jinak diskusi považuji za kvalitní a nadstandardně pečlivou.

Diplomová práce je dobře napsána a členěna. Poznatky jsou náležitě doplněny velkým množstvím citací - více než čtvrt tisíce citovaných položek je úctyhodný počet. Práce splňuje požadavky kladené na úspěšné diplomové práce a doporučuji ji tedy k obhajobě s návrhem známky výborně.

Radvan Bahbouh

Katedra psychologie FF UK